

M̄weiñan eo an Jibboñ in Jabōt

kweil̄ok eo eļap

Jutak ilo Jikin ko Rekwojarjar

jar

jetōb

m̄adenl̄ok

kien ko

kweil̄ok eo eļap

Jutak ilo Jikin ko Rekwojarjar

Jen Būreejtōn Thomas S. Monson

Kōnono ippān Jemed ilo Lañ—ekoba jar ko ad ñan E im im̄we eo An ñan kōj—ej menin aikuj ñan ad maroñ dibuk ļañ ko im mālijoñ ko an mour.

Ro jeiū im jatū rejitōnbōro, jaar roñ ennaan ko rem̄man kiiō ej jibboñ, im Ij nōbar kajjojo ro raar bōk kuṇaer. Eļap jān joñan ad lauriñriñ ñan an Elder Robert D. Hales pād ippād bar juon alen im em̄manl̄ok an mour. Kōmij iakwe eok, Bob.

Ke Iaar kejōkl̄okjeñ kōn ta eo Inaaj kar kōṇaan ba ñan kom̄ kiiō jibboñ, Iaar eñjake m̄weiur ñan kwaļok jet ļōmṇak ko im eñjake ko me Ij watōki rejejet im em̄man tartokin. Ij jar bwe In maroñ tōl ilo ennaan ko aō.

Em̄oj Aō jokwe ioon laļ in ium̄win 84 iiō ko kiiō. Ñan lewaj ñan kom̄ jidik ļōmṇak, Iaar ļotak ilo ejja iiō eo wōt Charles Lindbergh eaar make kelok ilo ejjeļok bōjrak jān New York ñan Paris ilo juon baļuun juon wōt injiin, baļuun rōt en ekoba pā ko pein. Eļap kar oktak ium̄win 84 iiō ko jān

tōre eo. Jen juon tōre eo eaitok n̄an kiin em̄ōj an armej etal n̄an allōn̄ im rool tok. Ilo m̄ool, m̄okta rekōn kar menin inq̄n wōt em̄ōj aer kiin erom̄ m̄ool. Im m̄ool jab in, menin kam̄oolol n̄an kein kapeel ko an tōre kein ad, ekanooj in lap an oktak jidik wōt ad jeļā kaki—eļān̄ne jemaroñ ļoori. N̄an kōj ro me rej kememej talboon ko edoulul kein nōm̄ba ko im kein taib ko, kein kapeel ko rainin reļļap ļok jen aer baj kabwilōñlōñ.

Bar āinwōt joñak ko an mour an jukjuk in pād em̄ōj an oktak jab kadikdik. M̄wil ko me juon iien raar ļōm̄nak kaki rejjab jejjet im ettonon rejjab wōt kiiō kaorōki ijoke barāinwōt ļōm̄nak kar kili im errā kake jen elōñ armej ro.

Raan ko ļok Iaar riiti *Wall Street Journal* eo juon bwebwenato jen Jonathan Sacks, rūkaki in kabuñ an rijū me eutiey an Britian. Ibwilijin men ko jet, ej je: “Ilo enañin aolep jukjuk in pād Iturilik ilo 1960 ko eaar wōr juon oktak em̄ōkaj an joñak, juon kowaan kōn aolepen kakien ko iminene kaki me armej rej aikuj dāpij m̄wil er jen e. Beatle ro raar al bwe men eo deeo kwoj aikuj ej iakwe. Joñak ko iminene kaki an Judaism im Christian kar kakkuri. Im ilo jikin eo an eaar itok [kōkajkaj eo ebuñbuñ ba kake]: [*Kōm̄mane*] *jabdewōt men ejipañ kwe*. Kien ko Joñoul kar bar jei āinwōt ļōm̄nak ko Joñoul Reim̄we.”

Rabbi eo ej wōnmaanļok wōt ilo kwaļok kōn ajļok eo:

“Em̄ōj ad kakkure erre eo ad kōn ejja wāween kakkure eo wōt me em̄ōj ad kōm̄mane ilo jāān ko ad. ...

“Ewōr m̄ōttan ko reļļap an [lal in] me kabuñ ej juon men m̄weien tōre ko ļok im ejjeļok jepaan wōt juon n̄an ļōm̄nak ko iminene kaki rej rōjañ armej n̄an wiaiki men ko, joļok jāān n̄ani, kōnak nuknuk ko rem̄man, im kakōl kōnke kom maroñ wiaiki. Ennaan eo ej bwe mour erre emaat an raan, jeļā eo ej n̄an rim̄ōjņo, im kien eo eaorōk tata ej lale bwe jerawiwi ko ren jab waļok jen ro jet.”¹

Ro jeiū im jatū, menin—ekabūrom̄ōjm̄ōj—ej kōmeļeļeik eļap kōn laļ eo ipeļaaqid. Jej ke aikuj lukkuun in inepata im bwilōñ ekōjkan ad naaj anjo ilo juon laļ āinwōt in? Jaab. Em̄ool, ewōr ilo mour ko ad kojpeļ eo an Jisōs Kraist, im jejeļā bwe mour erre ejjab maat an raan, bwe ewōr kile ko ippād n̄an tōl kōj, im bwe jej eddo kōn m̄akūtūt ko ad.

Meñe laļ in eaar oktak, kien ko an Anij rejjab okoktak. Rejjañin kar oktak; rejjamin naaj oktak. Kien ko Jōñoul rej lukkuun in—kien ko. Rej *jab* ļōm̄mak ko. Rej menin aikuj rainin āinwōt raar jen tōre eo Anij eaar liļok n̄an ro nejin Israel. Eļān̄ne jenaaj roñjake wōt, jej roñ epañijñij in ainikien Anij ej kōnono n̄an kōj ijin im kiiō:

“En ejjeļok bar anij raņ ippam ijellokū.

“Kwōn jab kōmānman im jekjek ekjab nān eok...

“Kwōn jab ba pata etan Jeova aņ Anij. ...

“Kwōn keememej raan in Sabat, bwe kwōn kokwōjarjar e. ...

“Kwōn koutiej jemaņ im jinōm. ...

“Kwōn jab uror.

“Kwōn jab ļōn.

“Kwōn jab kqqt.

“Kwōn jab kōnnaan naan in riab. . . .

“Kwōn jab aņokņak.”²

Jekjek eo an m̄wiliid epen; jab maroņ kōnono nān ukōte. Ejjab pād wōt ilo Kien ko Joņoul bōtaab ebar āinwōt pād ilo Kwaļok eo ilo Toļ eo, eo kar letok nān kōj jen Rilqmoqr ke Eaar etetal ioon laļ in. Epād ilo aolepen katak ko An. Epād ilo naan ko an mađenļok ko rainin.

Jemedwōj Ilaņ ej ejja āinwōt inne, rainin, im indeeo. Rikanaan Mormon ej jiroņ kōj bwe Anij ej “jab ukooktak jān indeeo nān aolep indeeo.”³ Ilo laļ in me enaņin aolep men rej āinwōt rej okoktak, An tiljek ej juon men eo me jemaroņ pedped ioon, juon emjak eo me jemaroņ jirok im aenōmman, innām bwe jen jamin naaj lūkūt ļok kōj nān maļo ko jab jeļā kaki.

Emaroņ in waļok nān kom jet iien ko bwe ro rej pād ilo wujwaan laļ in eļap ļok aer m̄oņoņoņjen kom. Jet iaami remaroņ eņjake kamo jen jekjek in m̄wil eo me kōj ilo Kabuņ in jej joor likatōtōt ie. Ro jeiū im jatū, Ij kwaļok nān kom, mekarta, bwe *ejjeļok men* me maroņ bōktok eļap laņlōn nān mour ko ad ak laļok aenōmman nān jetōb ko ad jen Jetōb eo me emaroņ itok nān kōj ilo ad ļoor Rilqmoqr eo im keļparok kien ko. Jetōb jab in ejjab maroņ pād ilo kain maķūtkūt ko me

ekanooj ļap an ļaļ in pād ie. Rijilōk Paul eaar kwaļok mool in: “A armej kōn biktokin e jab bōk men ko an Jetōb an Anij, bwe re men in bwebwe ippān; im e jab maroņ in jeļā, bwe re meļeļe kōn jetōb.”⁴ Naan eo “armej kōn piktokin” maroņ nān jabdewōt iaad eļāņne jej kōtļok kōj bwe en āindein.

Jej aikuj mejmejkaruo ilo juon ļaļ eo me mjanit eo emōj an kanooj kar oktak jen men ko an jetōb. Eaorōk bwe jen joļok jabdewōt men me rejjab ekkar nān joņak ko ad, makoko nān jekjek eo nān ajeļok ta eo me eļap ad kōņaan: mour indeeo ilo aelōn eo an Anij. Jenaaj ioon wōt jet iien apaņ ko, bwe rej juon mōttan ejjeļok rōļokin ad pād ilo mour in. Kōj, mekarta, jenaaj kanooj pojak nān jermal kōn men kein, nān katak jāni, im nān anjo ioer eļāņne ewōr ippād kojpeļ eo nān an pedped in mour ko ad im iakwe eo an Rilomqor eo ilo būruwōd. Rikanaan Aiseia eaar kwaļok, “Im jermal in wānōk enaaj aenōmjan,; im tōprak in wānōk, tōt im lōke nān indeeo.”⁵

Āinwōt meļeļe eo an pād *ilo* ļaļ in ijoke jab jān ļaļ in, emenin aorōk bwe jen kōnono ippān Jemedwōj Ilaņ ilo jar. Ej kōņaan bwe jen kōmjan āindein; E enaaj uwaaki jar ko ad. Rilomqor eo eaar kakkōl kōj, āinwōt kar je ilo 3 Nipai 18, nān “ekkōl im jar iien otemjej bwe komj in jab deļoņ ilo kapo; bwe Setan ekōņaan bōk komj. ...

“Kōn menin komj aikuj iien otemjej jar nān Jema ilo eta;

“Im jabdewōt komj naaj kajjitōk jen Jema ilo eta, eo ejimwe, im tōmak bwe komj naaj bōk; lo naaj lewōj e nān komj.”⁶

Iaar bōk naan in kamool eo aō kōn kajoor in jar ke Iaar bōlen 12 iiō detta. Iaar buul jermal nān bōk jidik jān im kar maroņ kejarok ļalem taļa. Ekar ilo tōre eo ar jino in lo America ikōtan 1929 im 1940, ke ļalem taļa eaar juon oran jān eo eļap—eļaptata nān juon ļaddik 12 an iiō. Iaar leļok aolep jān dekā ko aō, eo oraer eaar ļalem taļa, nān jema, im eaar letok nān eō ilo an kōroqol tok juon ļalem taļa peba. Ijeļā eaar wōr juon men ejjet Iaar karōk nān wia kōn ļalem taļa eo, meņe elōn iiō ko tok ālik Iaar jab maroņ kememej ta eo kar. Ij kememej ewi joņan an kar aorōk jān jab eo nān kar nā.

Ilo tōre eo eaar ejjeļok amj make injiin in kwōļkoļ, kōn menin jinō ekōn būklōk nān juon imwōn kwōļkoļ eo kajjojo wiik nuknuk ko am me rej aikuj kar kwōļkoļ. Ālkin jet raan ko, juon eojij in ta eo kōm kar ņa etan “nuknuk ko kwaļi retutu” kar bar kōroqol tok nān kōm, im Jino ekōn rooki nuknuk ilo to in roro ko am itulikin mjeo nān kōmōrāere.

Iaar likūt ļalem-taļa peba eo aō ilo bōjō eo an talim ko aō. Āinwōt ami maroņ kajidedeik, talim ko aō kar būklōk nān imōn kwōļkoļ eo ippān jān eo ej pād wōt ilo bōjō eo. Ke Iaar kile ta eo eaar waļok, Iaar obrak kōn inepata. Iaar jeļā bwe bōjō ko raar rebōjōik ilo imōn kwōļkoļ eo mokta jān kwōļkoļ. Eļāņne jān eo aō kar jab loe im bōke ilo iien kwōļkoļ eo, Iaar jeļā bwe nē jān eo eban

wōtļok jen bōjo eo ilo iien kwōļkoļ eo im rijerbal eo an imōn kwōļkoļ eo reban loe eo me ejjeļok an jeļā wōn eo jāān eo ej aikuj kōrōoļ ļok nān e, jekdoon eļāñne eaar kōņaan. Jekjek ko nān kōrōoļ tok ļalem taļa eo aō eaar kanooj in tinaar—meļeļe eo me eo jinō ejitōnbōro eaar kapene ke Iaar jiroñ e Iaar door wōt jāān eo aō ilo bōjo in tanim eo aō.

Iaar kōņaan jāān eo; Iaar aikuji jāān eo; Iaar buuļ jermal nān bōke jāān eo. Iaar kile bwe eaar wōr juon wōt men Imaroñ kar kōmņane. Ilo kōņaan eo eļap aō Iaar oktakļok nān Jema ilo Lañ im kar akweļap Ippān nān kejarok wōt jāān eo aō ilo bōjo eo ilo juon wāween m̄ae iien eo nuknuk ko am kwaļi retutu raar bar būktok.

Ruo raan ko raittok tok ālik, ke Iaar jeļā enaņin kar iien an waan ebbōk tok eo bōktok nuknuk ko am, Iaar jijet turin wintō eo, kōttar. Ke wa eo eaar jede tok jen bōōl eo, menono eo aō eaar baam. Ilo tōre eo wōt me nuknuk tutu ko raar pād lowaan m̄weo, Iaar bōk tanim ko aō im kar ettōr ļok nān ruum in kiki eo aō. Iaar rebōjo kōn pā ko rōudiddid. Ke Iaar jab elolo jabdewōt ilo iien eo emōkaj, Iaar ļōmņak aoleper kar lukkuun jako. Innām addi peiū eaar aņur ļalem taļa peba eo etutu. Ke Iaar kanōk tok jen bōjo eo, wur eo eaar jako jen eō. Iaar kōmņane juon jar in kaņoolol an būruwō kōn kaņoolol nān Jema ilo Lañ, bwe Ijeļā bwe Eaar uwaake jar eo aō.

Jān tōre eo jemaan, elōn jar ko Aō rej uwaak. Ejjeļok juon raan ej eļļā ļok me Iaar jab kōnono ippān Jema ilo Lañ ilo jar. Ej juon jemjerā eo Ij kaorōke—Inaaj kar jebwābwe eļāñne ejjab jemjerā in. Eļāñne ejjeļok ippāmi kain jemjerā in ippān Jemāmi ilo Lañ, Ij libjerjere kom nān jerbale maan ļok menin kōttōpar jab in. Ilo ami kōmņane āindein, kom naaj bōk im̄we eo An im tōl ilo mour ko ami—ko me remenin aikuj nān kōj kajjojo eļāñne jej aikuj anjo ilo jetōb ilo mour in ad ijin ioon laļ in. Kain im̄we im tōl in rej menin letok ko E ej litok ejjeļok wōņāer eļāñne jej kapukōti wōt. Rej menin aorōk ko reļļap!

Ij iien otemjej kar ettā im kaņoolol nē Jema Ilañ ej kōnono ippa kōn An im̄we. Iaar katak nān kūle menin, nān lōke menin, im nān ļoor menin. Elōn iien ko Iaar eo me ej tōllōke nān bōk kain im̄we in. Juon kar eņjake eo eļap kar bōk jikin ilo Okwōj in 1987 ilo iien aje eo an kar Frankfurt Germany Tampeļ. Būreejtōn Ezra Taft Benson eaar pād ippām raan eo mōktata ak ko ruo in aje eo bōtaab eaar rool nān kapijuknen, im kōn menin eaar aō iien em̄man nān kōjeikik bween m̄weiñan ko.

Ilo Jādede eo kōm kar kōmņane juon m̄weiñan nān membōr in Dutch ro ad ro raar pād ilo Frankfurt Tampeļ district eo. Iaar kanooj jeļā kajien juon iaan ritōl ro ad rem̄man jen Netherlands, Būratōr Peter Mourik. Mōkta wōt jen m̄weiñan eo, Iaar eņjake juon im̄we ekajoor bwe Būratōr Mourik en kar kajjitōk nān ekōnono nān membōr in Dutch ro mōttan ilo m̄weiñan eo im bwe, ilo mool, ej aikuj in rikōnono eo kein kajuon. Kōn kar jab loe ilowaan tampeļ eo jibboñōn eo, Iaar leļok juon peba nān Elder Carlos E. Asay, Eria Būreejtōn eo ad, kajjitōk eļāñne Peter Mourik eaar pād ilo m̄weiñan eo. Mōkta wōt jen jutak nān jino m̄weiñan eo, Iaar bar bōk peba eo jen Elder

Asay kwaḷok bwe Būratōr Mourik eaar *jab* pād ilo ijo, bwe eaar boub bar juon jikin, im bwe eaar karōk nān pād ilo m̄weīnan in aje eo ilowaan tampeḷ eo raan eo juon ippān ritariṇae ro m̄ōttan ilo stake ko.

Ke Iaar jutak ilo lokatok eo nān karuwaineneik armej ro im kwaḷok kadkad in būrookraam̄ eo, Iaar bōk juon im̄we ealikkaar bar juon alen bwe Iaar tōn kwaḷok Peter Mourik āinwōt rikōnono eo kein kajuon. Menin eaar jum̄ae aolep eṇjake ko aō, bwe ej kab m̄ōj Aō roṇ jen Elder Asay bwe Būratōr Mourik eaar lukkuun in *jab* pād ilo tampeḷ eo. Lōke ilo im̄we eo, mekarta, Iaar kwaḷok al eo an kumi in al eo im jar eo innām kar kwaḷok bwe rikōnono eo am enaaj kar Būratōr Peter Mourik.

Ke Iaar rool nān jea eo aō, Iaar reilok nān Elder Asay ; Iaar lo turin mejān an jebarujuj. Tok ālik eaar jiroṇ eō bwe ke Iaar kwaḷok Būratōr Mourik āinwōt rikōnono eo kein kajuon, eaar jab tōmak ta eo eaar roṇ. Eaar ba ijeḷā bwe Iaar bōk peba eo an im bwe aaget Iaar riiti, im eaar jab meḷeḷe etke Iaar kwaḷok Būratōr Mourik āinwōt juon rikōnono, jeḷā eaar jab pād ilo jabdewōt jikin ilo tampeḷ eo.

Ilo tōre eo aolepen menin ar bōk jikin, Peter Mourik eaar pād ilo juon kweilok ilo opij ko an eria ilo Porthstrasse. Ke kweilok eo an ej wōnmaanlok wōt, em̄okaj an oktak lok nān Elder Thomas A. Hawkes Jr., eo eaar ilo tōre eo juon Regional Representative, im kajjitōk, “Ewi m̄okaj in am̄ maroṇ bōk lok eō nān tampeḷ eo?”

Elder Hawkes, eo kar jeḷā kake bwe em̄okaj an ettōr ilo wa jidikdik eo waan, eaar uwaak, “Imaroṇ kōm̄man bwe kon pād ijōṇ 10 minit! Ak etke kwoj aikuj etal nān tampeḷ eo?”

Būratōr Mourik eaar kwaḷok eaar jab jeḷā etke ej aikuj kar etal nān tampeḷ eo bōtaab ejeḷā eaar aikuj in pād ijo. Rein ruo raar ilok nān tampeḷ eo ilo iien eo em̄okaj tata.

Ilo tōre eo kumi in al eo ej al, Iaar reito reitak, lōm̄nak bwe ejjab to Inaaj kar lo Peter Mourik. Iaar jab. Ekabwilōnlōn, mekarta, Iaar jab wiwijet. Ewōr Ippa juon kamool eo em̄man, jab maroṇ karmejete bwe aolep men naaj kar em̄man.

Būratōr Mourik kar deḷoṇ tok ilo kōjām eo im̄aan in tampeḷ eo ke jar in kōpeḷḷok eo kar dedeḷok, ejaṇin jeḷā etke eaar pād ijo. Ke eaar ekairir lok ilo jikin etetal eo, eaar lo annaṇu ilo tipi eo im kar roṇ aō kwaḷok, “Jenaaj kiiō roṇ jān Būratōr Peter Mourik.”

Nān lokjeṇ eo an Elder Asay, Peter Mourik em̄okaj an etetal lok nān lowaan ruum̄ eo im bōk jikin ilo jikin kōnono eo.

Ālkin m̄weiñan eo, Būratōr Mourik im Ña kar kōnono kake ta eo eaar bōk jikin m̄okta jān iien kōnono eo an. Iaar kejōkļokjeñ kōn im̄we eo me eaar itok ilo raan eo ejjab ñan ña wōt ak barāinwōt ñan Peter Mourik. Eñjake jab in ekabwilōñlōñ eaar letok juon kaṃool eo ban karmejeje ñan eō kōn aorōk eo an erreō ñan bōk kain im̄we rōt in innām lōke—im loore—ñe ej itok. Ijeļā kōn ejjeļok ejjeļok kajjitōk bwe kar kōttōpar eo an Irooj ñan ro me raar pād ilo m̄weiñan jab eo an aje eo an Frankfurt Tampeļ eo ñan roñ naan in kaṃool eo ekajoor, ekeim̄weur an rikarejeran eo An Būratōr Peter Mourik.

Ro jeiū im jatū jitōnbōro, kōnono ippān Jemedwōj ilo Lañ—ekoba jar ko ad ñan E im im̄we eo An ñan kōj—ej menin aikuj ñan ad maroñ dibuk lañ ko im mālijoñ ko an mour. Irooj ej kūr kōj ñan kepaak ļok e, im E enaaj kepaak tok kōj. Eļañne jej pukōt e ilo niknik, jenaaj loe.⁷ Ilo ad kōm̄mane āindein, jenaaj eñjake Jetōb eo An ilo mour ko ad, letok ñan kōj kōṇaan eo im peran eo ñan jutak pen im dim ilo jim̄we—ñan jutak ilo jikin ko rekwojarjar im jab em̄makūt.⁸

Ilo an laļ in okkoktak ipeļaaikiid im jej lo pedped ko rerreo an mour an jukjuk in pād m̄ōjño ļok, kōm̄man bwe jān kememej kalim̄mur eo eaorōk an Irooj ñan ro me rej lōke ilo E: “Kwōn jab mijak, bwe Ña ippañ; kwōn jab lōļñoñ, bwe Ña am̄ Anij; Inaaj kakajoor eok, aet, Inaaj jipañ eok; aet Inaaj b̄our eok kōn pein anmoonōn wānōk eo Aō.”⁹

Juon kalim̄mūr! Kōm̄man bwe kain kōjeram̄man in en ad, Ij ilo m̄ool jar ilo etan ekwojarjar etan Irooj im Rilom̄oqr, Jisōs Kraist, amen.

Kakememej ko

1.

Jonathan Sacks, “Reversing the Decay of London Undone,” *Wall Street Journal*, Aug. 20, 2011, online.wsj.com; kar kobaiki. Kememej: Lord Sacks rabbi eo eutie j an United Hebrew Jarlepju ko an the Commonwealth.

2.

Exodus 20:3–4, 7, 12–17.

3.

Moronai 8:18.

4.

1 Korint 2:14.

5.

Aiseia 32:17.

6.

3 Nipai 18:18–20.

7.

Lale Doctrine and Covenants 88:63.

8.

Lale Doctrine and Covenants 87:8.

9.

Aiseia 41:10.